

Prof. Dr. Nursel İçöz ile Mülakat

Mülakatı Yapan: Arş. Gör. Merve Aydođdu

19.02.2015, Ankara

Bize akademik özgemişinizden bahseder misiniz?

Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Cođrafya Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı mezunuyum. 1960 yazında mezun oldum. Aynı yılın sonbaharında Devlet Planlama Teşkilatı Sosyal Planlama Dairesi'nin Eğitim Planlaması biriminde araştırma görevlisi olarak çalışmaya başladım. Eğitim planlamasının amacı, iktisadi planlama dairesinin beş yıllık planının gerçekleşebilmesi için gereken insan gücünü tespit etmektir. Bu insan gücünü yetiştirebilmek için, üniversite ve teknik yüksekokullarda hangi dallardan hangi sayıda mezun verilmesi gerektiği tespit edildikten sonra bu kurumlara öğrenci yetiştiren lise ve meslek okullarına ne kadar öğrenci alınması gerektiği hesaplanıyordu. Çok önemli bir çalışmaydı ama ne ölçüde uygulandığını bilmiyorum. Bu çalışmalarım sırasında 1962 yılında OECD bursuyla Hollanda'nın Lahey şehrindeki planlama dairesinde sekiz ay araştırma yapma fırsatım oldu ve bu arada başka ülkelerde yapılan çalışmalar hakkında bilgi edindim. 1963 sonbaharında eşimin Amerika'da lisanüstü çalışmaları için burs kazanması nedeniyle planlama teşkilatından ayrıldım. Berkeley ve Chicago'da geçirdiğim dört yıl boyunca üniversite harçlarını karşılayamadığım için bir lisansüstü programa kayıt yaptıramadım ancak bazı lisansüstü derslere dinleyici olarak katılma fırsatı buldum. Türkiye'ye döndükten sonra bir yıl (1967-1968) ODTÜ Kütüphanesi'nin kataloglama bölümünde çalıştım. Ondan sonraki on yıl, ODTÜ Temel İngilizce Bölümü'nde öğretim görevlisiydim ve 1976 yılında Dil, Tarih-Cođrafya Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünde yüksek lisans programına başladım. 1978'de yüksek lisans diplomamı aldım; tezimi Shakespeare'nin II. Richard oyunu üzerine yaptım. Aynı alanda ve bölümde doktora çalışmalarına başladım. ODTÜ'de Temel İngilizce Bölümü'nden, Fen ve Edebiyat Fakültesi Beşeri İlimler Bölümü'ne geçtim ve öğretim görevlisi olarak seçmeli dersler vermeye başladım. 1983 yılında fakültemiz ve Yabancı Diller Eğitimi Bölümümüz kurulana kadar o bölümde çalıştım. Aynı yıl, 1983'te, doktora çalışmalarımı tamamladım ve Joseph Conrad'ın yapıtlarında insan konulu tezimi yazıp mezun oldum. Doktora çalışmalarım sırasında 1982 yılında Oxford Üniversitesi'nde uluslararası lisansüstü yaz okulu programına katılarak sertifika aldım ve bu sürede doktora tezime çok yararlı olacak araştırma yapma fırsatı buldum. Yabancı Diller Eğitimi Bölümü'ndeki çalışmalarım emekli olana kadar sürdü. 1985 yılında Fakülte Kurulu'nda ve değişik dönemlerde Fakülte Yönetim Kurulu'nda yardımcı doçent, doçent ve profesör temsilcisi olarak görev yaptım. 1992-1994 yıllarında Üniversite Senatosu'nda doçent temsilcisi olarak çalıştım. 1989-1992 yıllarında bölüm başkanı, 1992-1995 yıllarında ise bölüm başkan yardımcılığı yaptım. Bölümümüz ilk kurulduğu yıllarda eleman sayısı sınırlı olduğu ve özellikle ELT (İngilizce Öğretmenliği) elemanı az olduğu için o dönem verilmekte olan staj dersi dahil hemen her dersi verdim. Daha sonraki yıllarda edebiyat derslerine yoğunlaştım. Bu arada

lisansüstü programlar başladı ve edebiyat derslerinin sayısı arttı. Lisans düzeyinde dokuz, lisanüstü düzeyinde altı farklı ders verdim. On altı yüksek lisans ve beş doktora tezi yönettim. Yurtiçinde yirmi, yurtdışında on altı konferansa bildiri ile katıldım. Otuz altı makalem yurtiçinde, on bir makalem yurtdışında yayımlandı. E. M. Forster'ın *Where Angels Fear to Tread* adlı romanını Türkçe'ye çevirdim ve roman 1992'de yayımlandı. Profesörlük unvanı için *Golding'in Yapıtlarında İnsan ve Doğası* adlı kitabımı yazdım. 2005 yılında altmış yedi yaşında emekli oldum, o tarihten sonra da part-time öğretim görevlisi olarak ders vermeye devam ediyorum.

ODTÜ'de akademisyen olmak nasıl bir deneyim?

Kırk yılımı ODTÜ'de geçirdim. ODTÜ'de akademisyen olmak gerçekten güzel bir duygu. Diğer üniversitelerde çalışan arkadaşlarla yaptığım konuşmalardan anladığım kadarıyla en az baskı gören, en özgürce istediğini yapabildiğin üniversitelerden biri ODTÜ. Temel İngilizce'de de, Beşeri İlimler'de de, bizim bölümümüzde de bu durum böyle. Tabi son yıllarda -daha doğrusu YÖK kurulduğundan beri-YÖK'ün baskısıyla kaç kere programımız değişti. YÖK'ün baskısı yüzünden eleman alamıyoruz; YÖK'ün baskısıyla kadro veremiyoruz. Bu nedenle, çok yetenekli genç elemanlarımız yükselemiyor çünkü dört ders vermesi lazım ve araştırma yapacak vakti yok. Veyahut da tüm beklentileri karşıladığı halde yine de kadro verilmiyor. Bu sorunlar mevcut fakat bunlar da yalnızca ODTÜ'ye özgü değil, sanırım bütün üniversitelerde var. Sonuç olarak ben bu bölümde çalışmış olmaktan çok mutluyum. Öğrencinin en iyisi geliyor her zaman (son yıllarda biraz değişmiş olsa da). Hele ilk kurulduğu zaman çok az öğrenci geliyordu, ders yapmak mutluluk oluyor o bakımdan.

Eğitim Fakültesi'nde İngiliz Edebiyatı hocası olmanın artıları, eksileri nelerdir? Bunları hissettiniz mi?

Eksilerini çok hissettim. Edebiyat derslerinin önemi hiçbir şekilde kabul edilmiyor ve bu dersler fazlalık gibi görülüyor. Bölüm ilk kurulduğunda on iki edebiyat dersi vardı şimdi beşe indi. Sonra bir ara sekize inmişti, o idealdi bence. En azından her sömestr öğrenci bir edebiyat dersi alıyordu. Edebiyat dersleri öğrenciye dünya görüşü sağlar; öğrencinin ufkunun genişlemesini sağlar. Dil ve edebiyat arasında korkunç yakın bir bağ vardır. Gramer ve dilbilim dersinde kurallar öğretiliyor ama kural dışı kullanımları o dili ikinci dil olarak öğrenen öğrencinin öğrenmesinin tek yolu edebi eserleri okumaktır. Edebi eserleri yazar anadili İngilizce olanlar için yazıyor, ve o bakımdan, mecazı, kelimenin değişik anlamlarını -yani sözlükte bulunamayacak anlamlarını- kullanıyor. Bunu öğrenci ancak bu şekilde İngiliz, Amerikan veya anadili İngilizce olan biri tarafından yazılmış bir edebi eseri okuyarak öğrenebilir çünkü dil sürekli değişen bir olgudur. Bu bakıma, sözlükte bulduğumuz anlamlar çoğu zaman işe yaramaz. Ayrıca, edebiyat eserleri o dilin yaşantısı ve ülkenin kültürü hakkında bize bilgi verir ki bu da çok önemlidir. Yani İngilizce biliyorsun ama İngiltere'de ne tip bir ideoloji hakim, ne tip politikalar var, toplumsal ilişkiler nasıl... bunları ancak bir edebiyat eserinden öğrenebilir öğrenci. Dil elbette çok önemli; dili bilmiyorsa edebiyatını da anlamayacak demektir. Yani ikisinin birlikte öğretilmesi şart. Çocuğun dilinin zenginleşmesi için edebi eser okuması lazım. Bir dildeki bütün kullanımları ve değişimleri açıklayan bir

dilbilgisi mevcut değildir. Bu nedenle, dilin dilbilgisi üstü boyutlarını kavramak ancak o dilde yazılmış edebi ürünlere eğilmekle mümkün olacaktır. Sapma olarak nitelenen kural dışı (dilbilim dışı) kullanımları en iyi bilinen edebiyat metinlerinin çoğunda bulabiliriz ve bunları dilin en etkin kullanımları örnekler. Keza, deyimleri öğrenmek için de dilbilgisi yeterli değildir. O deyimlerin bağlam içinde görülmesi gerekir. Edebiyat metinleri anadilleri İngilizce olan kişiler tarafından yazıldığı için öğrenci edebiyat eserini okurken deyimleri zorlanmış kalıplar içinde değil doğal kullanımıyla görüp kavrayabilir. Bu durum sözcüklerin mecazi anlamları için de geçerlidir. Ayrıca, edebi metinlerde dilbilgisi ve dilbilime ilişkin kuralların uygulanışını gösteren örnekler bulunur ve bu örnekler kuralların öğrencinin zihninde yerleşmesini sağlar. Edebi metinlerde de dilin en iyi biçimde kullanımına örnek oluşturdukları için öğrencinin kendi kuracağı cümlede daha çeşitli yapılar ve sözcükler kullanmasını sağlar. Bu nedenle, bir dili iyi kullananlar o dilde çok eser okuyan kişilerdir. Öğrenci ne kadar çok okursa o dili o kadar iyi öğrenir. Edebi eser o dilin kültürü hakkında içgörü edinmeyi sağlar. Edebi yapıtın anlaşılabilmesi için okurun edebi metnin yazıldığı ülkenin tarihi, adetleri, yaşam biçimiyle ilgili bilgilere sahip olması gerekir. Böylece, öğrencinin dünya görüşü zenginleşir, ufku genişler.

Paylaşmak istediğiniz bir anınız, sizde iz bırakan bir olay var mı?

Temel İngilizce Bölümü'nde çalışırken oldukça sakın ve başarılı bir çocuk vardı. Bölümünü sordum, "Elektrik-Elektronik Mühendisliği" dedi; "nerelisin?" dedim, "Antepli" dedi. "Kaç kursa gittin?" dedim, "hiç kursa gitmedim hocam" dedi. Annesi ev kadını, babası bakkal. Bu çocuk şuanda Bilkent'te Elektrik-Elektronik Mühendisliği bölüm başkanymış. Kendi kendini yetiştirmenin örneğidir, hiç unutmam o çocuğu.

Yabancı Diller Eğitimi Bölümü'nde iki kötü ölüm yaşadık. Biri Evin (Noyan) Hanım, diğeri Seyfi (Karabaş) Bey. Evin Hanım bizimle az bir süre çalışmıştı, birlikte aynı dersleri verirdik. Sağlığına çok dikkat eden bir arkadaştı fakat mide kanseri oldu, onu kaybettik. Arkadan Seyfi Bey'i kaybettik. Seyfi Bey'in son hali gözümün önünden gitmez, hastanede ziyaret etmiştik. İki kötü olay budur bölümde. Güzel olaylar da var tabi ki eski öğrencilerimizin doktoralarını yapıp doçentliğe hazırlanmaları gibi. Örneğin, Nil (Korkut-Nayk) birinci sınıftan itibaren hepimizin dikkatini çekmişti. Elif (Öztabak-Avcı) ve Hülya (Yıldız-Bağçe) aynı şekilde. Üçünün de yakında doçent olmalarını umuyoruz.

Genç akademisyenlere tavsiyeleriniz nelerdir?

Morallerini bozmasınlar. Daha önce de söylediğim nedenlerden dolayı kadro alma zorluğu, yurtdışına gitme zorluğu, bölümde çok ders verme zorluğu ile morallerini bozmasınlar. Şuandaki arkadaşların özellikle çok parlak bir geçmişleri var; en yakın zamanda istedikleri kadrolara ulaşacaklarını umuyorum. Bundan sonra gelecek arkadaşlar için de bu söylediklerim geçerli. Ve de, bu bölümde edebiyatçı olmanın zorluklarına katlanmayı öğrenmeliler çünkü "burası ELT bölümü" diyerek hep istenmeyen kişi gibi hissettiriyorlar insana kendini.